

Herstel van dagvlinders bij natuurontwikkeling op landbouwgrond

Opdrachtgever

Prins Bernhard Cultuurfonds, Staatsbosbeheer, Vereniging Natuurmonumenten, Groninger Landschap, It Fryske Gea

Uitvoering

Michiel Wallis de Vries

Inhoud

Soortenrijke heide en heischrale graslanden kwamen vroeger voor op grote oppervlakken in de zandgebieden van Nederland. Door ontginning ten behoeve van de landbouw zijn nog maar kleine verspreid liggende fragmenten over. Recentelijk wordt weer geprobeerd de tot grasland en akkers ontgonnen gebieden te regenereren tot heide en heischrale graslanden. Bij deze natuurontwikkeling wordt de bouwvoor verwijderd om de bodem weer voedselarm te maken. Na het ontgronden vindt vaak begrazing plaats om variatie in de structuur van de zich ontwikkelende vegetatie te verkrijgen. Van de kenmerkende plantensoorten keren na verloop van tijd enkele soorten terug, maar zaadverspreiding lijkt een beperkende factor voor veel soorten. In hoeverre de heidefauna terugkeert in deze onvolledige plantengemeenschappen is onbekend. Vooral voor insecten kunnen verspreiding en habitatkwaliteit de kolonisatie beperken. Hoe de kolonisatie verloopt gaat De Vlinderstichting nu uitzoeken voor de dagvlinders. Voor de bodembewonende loopkevers zal dit worden onderzocht in een parallel verlopend onderzoek van het Willem Beijerinck Biologisch Station. Daarbij worden relaties gelegd met de vegetatieontwikkeling die door de Rijksuniversiteit Groningen al langer wordt gevolgd.

Het onderzoek wordt de komende twee jaar uitgevoerd in acht terreinen in de drie noordelijke provincies. De waarnemingen worden mede door de hulp van vrijwilligers en lokale vlinderwerkgroepen verzameld; geïnteresseerden kunnen daartoe contact opnemen.

Een natuurlijke referentie voor de dagvlinders van bossen

Opdrachtgever

RIVM, Natuurplanbureau

Uitvoering

Michiel Wallis de Vries

Inhoud

Een van de natuurgraadmeters die door het Natuurplanbureau zijn ontwikkeld is de zogenaamde Natuurwaarde. Deze geeft de mate van natuurlijkheid van ecosystemen aan in vergelijking met een natuurlijke referentie. Een dergelijke referentie is eerder ontwikkeld voor het halfnatuurlijke landschap uit de periode rond 1950. Voor de bossen was dit geen optimale periode omdat er toen sowieso weinig bos was en al helemaal geen oud en ongestoord bos. Een meer natuurlijke referentie is onlangs al opgesteld voor de vegetatie en voor de zoogdieren. Nu zijn de dagvlinders aan de beurt. De reconstructie van deze referentie zal plaatsvinden door de ecologische kennis over het voorkomen van karakteristieke bosvlinders in Noordwest-Europa te vertalen naar de diverse natuurlijke bostypen, zoals die eerder zijn gereconstrueerd. Volgens wordt een koppeling gelegd naar de huidige monitoringroutes in bossen, zodat de huidige talrijkheid uiteindelijk vergeleken kan worden met de natuurlijke referentie. Kortom, een avontuurlijke reis in de tijd en de ruimte (en de archieven), op

zoek naar de samenstelling van natuurlijke bossen!

Nachtvlinders en Milieu Effect Rapportages

Opdrachtgever

Vereniging Onderzoek Flora en Fauna

Uitvoering

Dick Groenendijk met medewerking van Wim Koopman en Jippe van der Meulen

Inhoud

In tegenstelling tot kennis over dagvlinders is van veel soorten nachtvlinders nog weinig ecologische kennis toepasbaar. Om de gegevens over nachtvlinders te kunnen betrekken bij Milieu Effect Rapportages zijn daarom belangrijke inheemse soorten nachtvlinders geselecteerd. De selectie van soorten beslaat soorten die 1) karakteristiek zijn voor specifieke leefgebieden; 2) die internationaal gezien een belangrijk populatieaandeel in Nederland hebben en 3) die een sterke achteruitgang in Nederland laten zien, of die erg zeldzaam zijn. Van ruim 300 soorten zijn vervolgens allerlei ecologische bijzonderheden verzameld. Zaken zoals de status in Nederland en in omliggende landen, de mobiliteit, de gevoeligheid voor allerlei 'ver'-thema's en de beleidsstatus (zoals plaatsing op de Europese habitatrichtlijn en Rode Lijst-status in Europa of delen daarvan) zijn voor elke soort in een bestand geordend. Omdat voor veel nachtvlinders steeds nieuwe informatie beschikbaar komt, wordt dit bestand regelmatig bijgewerkt. Hiermee is altijd de meest actuele kennis van de geselecteerde soorten nachtvlinders toepasbaar gemaakt voor MER-aanvragen.

Aanbieding buitenvlinders

De Vlinderstichting verkoopt decoratieve buitenvlinders, bestendig tegen weer en wind. Prijzen vanaf € 59,90.

Aanbieding: bij aankoop van de grote weerschijnvlinder krijgt u nu de kleine weerschijnvlinder voor de halve prijs.

Informatie en een bestellijst kunt u krijgen bij De Vlinderstichting, tel. 0317 467346. Zie ook de advertentie, of kijk op www.butterflyman.nl.

20 februari 2002, 10.00 uur
Uw tuin vol vlinders, Jan van der Made
KMTP Groei en Bloei afd. Voorne, Cultureel centrum De Merel, Dwarsweg 23, Rockanje. Niet-leden € 2,27.

12 maart 2002, 19.45 uur
Uw tuin vol vlinders, Jan van der Made
KMTP Groei en Bloei afd. Rijssen, Speeltuingebouw Hoge Esch, T. Lodderstraat 12, Rijssen.

20 maart 2002, 20.00 uur
Vlinders het hele jaar door, Harold van den Oetelaar
Filmzaal Noord-Brabants Natuurmuseum Spoorlaan 434, 5038 CH Tilburg.

28 maart 2002, 19.45 uur
Libellen, Robert Ketelaar
Groei en Bloei afd. Alblasserwaard De Schalm, Kerkbuurt 137, Sliebrecht. Niet-leden € 2,50.

10 april 2002, 20.00 uur
Robert Ketelaar
Natuurgroep Gestel, De Huif, Hortensiastraat 2 St. Michielsgestel.

BOEKEN & CD'S

Twee nieuwe uitgaven van De Vlinderstichting

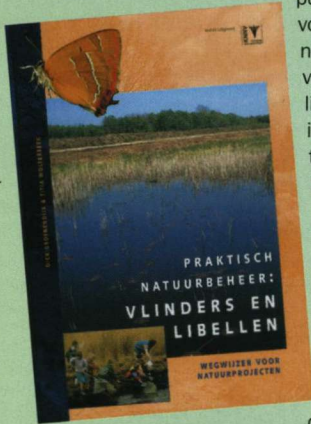
Twee nieuwe boeken van De Vlinderstichting nodigen u uit om de handen uit de mouwen te steken: *Praktisch natuurbeheer: vlinders en libellen* en *Vlinders in de tuin - tuinideeën en praktische tips* (de langverwachte opvolger van 'Uw tuin vol vlinders').

U kunt beide boeken bestellen door het verschuldigde bedrag vermeerderd met € 3,50 handling- en verzendkosten over te maken op giro nr. 13028 t.n.v. KNNV Uitgeverij te Utrecht onder vermelding van het bestelnummer (en 'donateur' als u dat bent).

Praktisch Natuurbeheer: vlinders en libellen

De eisen die vlinders en libellen aan hun leefomgeving stellen kunnen goed gebruikt worden als uitgangspunt voor het natuurvriendelijk inrichten en beheeren van groene ruimtes. Vanuit

worden eerst de achtergronden van ecologisch beheer behandeld. Daarna komen uitvoerig alle aspecten van het natuurvriendelijk aanleggen en beheeren van allerlei biotopen aan de orde.

Met de concrete tips in dit nieuwe boek kunnen buurtbewoners, leden van (natuur)verenigingen, leerkrachten, natuurbeherende vrijwilligers en alle andere natuurliefhebbers daadwerkelijk iets betekenen voor vlinders en libellen en daarmee voor alle natuurlijke bewoners van kleine stukken groen.

Praktisch natuurbeheer: vlinders en libellen

Auteurs: Dick Goenendijk en Titia Wolterbeek. KNNV Uitgeverij, Utrecht. ISBN 90-5011-149-1
Prijs: voor donateurs van De Vlinderstichting en KNNV-leden € 24,95; voor niet leden € 27,95. Bestelnummer D48.

Vlinders in de tuin - tuinideeën en praktische tips

Een groot aantal tuin-vragen wordt beantwoord in het boek *Vlinders in de tuin - tuinideeën en praktische tips*. Het boek is bedoeld voor iedereen die er plezier aan beleefte zien welke kleine dieren meegenieten van de tuin en daar de inrichting en het onderhoud ook op wil aanpassen. Het geheel is geïllustreerd met vele kleurenfoto's en tekeningen van Marjolein Bastin.

U vindt in het boek de nodige praktische informatie om zelf aan de slag te kunnen gaan. Zo worden de algemene principes van natuurvriendelijk tuinieren behandeld, Concrete uitwerkingen van de ideeën in de tekst vindt u in de tuinontwerpen van Tuinburo Liesbeth ten Hallers. De uitgebreide plantenlijst kunt u gebruiken bij de plantenkeuze voor uw insectvriendelijke tuin. Naast ideeën over de aanleg en de inrichting van een tuin voor insecten, worden de insecten besproken die u kunt gaan zien in uw eigen tuin. Behalve de dagvlinders en libellen wordt ook een aantal minder bekende nachtvlinders, zweefvliegen, hommels en bijen beschreven.

Vlinders in de tuin - tuinideeën en praktische tips

Auteurs: Inge van Halder, Liesbeth ten Hallers-van Hees en Tim Pavlicek-van Beek. Met tekeningen van Marjolein Bastin. KNNV Uitgeverij, Utrecht. ISBN: 90-5011-124-6
Prijs: voor donateurs van De Vlinderstichting en KNNV-leden € 14,95; voor niet leden € 17,95. Bestelnummer D49.

CD-rom 'Insecten van Europa'

Met de CD-rom 'Insecten van Europa' willen de makers een zo volledig mogelijk beeld geven van alle groepen insecten in Europa. Geen gemakkelijke taak, als je weet dat er in Europa zo'n 750.000 soorten insecten zijn beschreven. Op de CD kun je bijna 1000 insecten terugvinden. Dit zijn de kenmerkende Europese insectensoorten die eenvoudig te herkennen zijn. Van alle insecten zijn mooie foto's opgenomen en gedetailleerde informatie over het leefgebied, voorkomen en levenswijze. Van sprinkhanen en krekels zijn geluiden opgenomen. De CD geeft een overzicht van de variatie aan de vele soorten insecten. Daarnaast kun je hem ook gebruiken als je een insect wilt determineren. Dat kan via twee verschillende determinatiesleutels. Een toelichting over het gebruik van de CD is bijgevoegd en dat is erg handig, want het determineren via de identificatiemodule lijkt ingewikkelder dan het is. Een leuke toevoeging aan de grote hoeveelheid informatie is de quiz, waarmee je met verschillende moeilijkheidsgraden je kennis over het herkennen van insecten kunt testen. De CD-rom is bedoeld voor iedereen

die een aantal representatieve insecten zou willen leren kennen en thuis wil raken in de levenswijze van insecten en de grote variatie aan soorten daarvan. Hoewel alle 'moeilijke' woorden blauw zijn gekleurd en door één muisklik een verklaring te zien is, zijn er zoveel entomologische termen, Latijnse namen en gedetailleerde informatie opgenomen dat een niet-bioloog hierdoor makkelijk ontmoedigd kan raken. 'Insecten van Europa' is met zijn uitgebreide informatie over diverse soorten insecten prima geschikt voor (amateur)biologen, maar minder voor iemand die nog niet thuis is in de wereld van de entomologie.

Vivian Siebering

Bomen, beesten en buitens - Staatsbosbeheer in Gelderland

Ooit geweten dat de Veluwe door overbegrazing en heidebranden in de negentiende eeuw zo sterk stooft, dat akkers en dorpen onder een dikke laag zand verdwenen? Dat de das in de Achterhoek iets in aantal toeneemt? En hoe zat het ook alweer met de meanderende rivieren van het rivierengebied? Antwoorden op deze en tal van andere vragen over de Gelderse natuur en de plaats van Staatsbosbeheer daarin zijn te vinden in 'Bomen, beesten en buitens', geschreven door Marion de Boo. Het zevende deel van deze jubileumserie draait om de provincie waar de geschiedenis van Staatsbosbeheer begon. Samen met de Heidemaatschappij, die in 1888 werd opgericht, nam Staatsbosbeheer (1899) het voortouw bij de ontginning van de zogenaamde woeste gronden: de stuifzanden op de Veluwe. De grond werd diep omgeploegd en vervolgens beplant met grove den, een taaie boom die zelfs op de armste gronden nog kan groeien. De Boo schrijft: "Aanvankelijk was het de bedoeling om alle stuifzanden te bebossen, maar toen ze bijna verdwenen waren, veranderde men van gedachten. In 1928 werd duizend hectare stuifzand aangewezen als Staatsnatuursreservaat. Dit is nu het grootste actieve stuifzandgebied van Europa."

In tegenstelling tot de Veluwe heeft Staatsbosbeheer in de Achterhoek vooral kleine landschapselementen in beheer, of zoals het in 'Bomen, beesten en buitens' staat: "Het lijkt kruielwerk, maar het behoud van al die natuurgebiedjes is van groot belang omdat het schakels zijn in